

**Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка**

Навчально-науковий інститут технічного сервісу

Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Валютні ринки та валютні операції»

1. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Валютні ринки та валютні операції» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Валютні ринки та валютні операції» є тенденції та закономірності розвитку валютних ринків, їх структура та взаємопов'язані із ними форми міжнародних економічних відносин. На основі теорії та методології пізнання відбувається набуття та систематизація знань про регулювання світових, регіональних і національних валютних ринків у контексті основних видів валютних операцій. Важлива роль в дисципліні відведена аналізу сучасного стану, тенденцій та перспектив розвитку валютних ринків різних рівнів, проведення міжнародних розрахунків та визначення ефективності валютних операцій.

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Освітньо-професійна програма	«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Період навчання	Рік підготовки – 1-й, семестр – 2-й
Обсяг курсу	3 кредити; 90 год, з них: лекції – 15 год, практичні заняття 15 год, самостійна робота – 60 год.
Форма підсумкового контролю	Залік
Викладачі:	Д.е.н., доцент Левкіна Руслана Володимирівна

2. СТИСЛИЙ ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни - надання здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти ґрунтовних знань у сфері науки про формування та функціонування валютних ринків, що формуються і розвиваються адекватно до специфіки та рівня розвитку міжнародних валютно-фінансових відносин під впливом відповідних об'єктивних законів розвитку світового ринку та глобалізаційних економічних процесів.

Завдання дисципліни полягають у підготовці студентів з таких основних питань: вивчення теорії обмінних курсів, системи міжнародних валютно-фінансових відносин та практичних засад здійснення операцій на міжнародному валютному ринку; засвоєння практичних навичок щодо функціонування системи валютних рахунків; формування вмінь щодо аналізу форм та методів проведення міжнародних розрахунків та забезпечення основних статей формування платіжного балансу країни.

Пререквізити дисципліни: базові знання зі світових та регіональних ринків, фінансів та кредиту, макроекономіки, управління міжнародною торгівлею та бізнесом.

Компетентності, які студент набуде в результаті навчання:

інтегральна:

- здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у галузі підприємництва, торгівлі та біржової діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеністю умов і вимог;

загальні:

-вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення;

-здатність до адаптації та дії в новій ситуації, бути критичним та самокритичним;

спеціальні:

- здатність до вирішення проблемних питань і нестандартних ситуацій у професійній діяльності з урахуванням невизначеності та ризиків;

- здатність до визначення та аналізу доцільності участі суб'єктів бізнесу в плануванні та проведенні валютних операцій, орієнтуючись на специфічні особливості підприємницької, торговельної та біржової діяльності;

- вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення

- здатність планувати, організовувати зовнішньоекономічні операції та оцінювати їх ефективність.

Заплановані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- сутність поняття «валютний ринок», основні складові його структури на різних рівнях;

- основні закони та закономірності розвитку валютних ринків;

- структуру та основні етапи розвитку світової, регіональних і національних валютних систем;

- особливості валютних операцій різних видів;

- специфіку функціонування світового ринку золота, його суб'єкти та об'єкти;

- механізм страхування валютних ризиків;

- структуру платіжного балансу країни та основні методи його регулювання;

- основні форми міжнародних розрахунків.

вміти:

- визначати, аналізувати проблеми підприємництва, торгівлі та біржової діяльності та розробляти заходи щодо їх вирішення;

- виявляти ініціативу і самостійність дій в різних ситуаціях, критично оцінювати явища та процеси у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;

- демонструвати вміння вирішувати проблемні ситуації, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур;

- визначати ефективність здійснення валютних операцій різних видів в умовах невизначеності та нестабільності;

- визначати та аналізувати превентивні заходи і заходи мінімізації впливу валютних ризиків;

- аналізувати доцільність застосування конкретних способів платежу та форм міжнародних розрахунків в залежності від виду та особливостей здійснення зовнішньо торговельної операції.

Методи навчання: практичний, наочний, словесний.

Форми навчання: індивідуальні, групові, аудиторні, позааудиторні.

3. ЗМІСТ І СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів та тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Загальний обсяг/(кредитів)	аудиторних				Самостійна робота	Загальний обсяг/(кредитів)	аудиторних				Самостійна робота
		Усього (годин)	в тому числі					Усього (годин)	в тому числі			
	лекції		лабораторні	практичні		лекції	лабораторні		практичні			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Всього годин	3	90	15		15	60	3	90	6		4	80
Змістовий модуль 1												
<i>Операції на валютних ринках.</i>												
<i>Тема 1. Світові та регіональні валютно-фінансові системи та їх еволюція.</i>		9	2			7		12	2			10
<i>Тема 2. Основи теорії обмінних курсів.</i>		11	2		2	7		12		2		10
<i>Тема 3. Операції на</i>		17	2		8	7		14	2	2		10

<i>міжнародному валютному ринку.</i>												
<i>Тема 4. Страхування валютного ризику.</i>		9	2			7		10				10
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>		46	8		10	28		48	4	4		40
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 2 <i>Міжнародні валютно-фінансові відносини.</i>												
<i>Тема 5. Міжнародні кредитні відносини.</i>		12	2		2	8		10				10
<i>Тема 6. Система валютних рахунків.</i>		10	2		-	8		10				10
<i>Тема 7. Сутність та технологія здійснення міжнародних розрахунків.</i>		11	1		2	8		12	2			10
<i>Тема 8. Платіжний баланс як підсумковий показник світогосподарських зв'язків країни.</i>		11	2		1	8		10				10
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>		44	7		5	32		42	2			40
Всього годин	3	90	15		15	60	3	90	6	4		80

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д/ф	з/ф
1	Валютний курс у системі міжнародних кредитно-розрахункових та валютних операцій	2	
2	Валютні операції "спот"	2	2
3	Форвардні валютні операції.	2	2
4	Валютні операції "своп".	2	
5	Операції: валютні опціони та валютні ф'ючерси.	2	
6	Фінансування та кредитування експортно-імпортних операцій.	2	
7	Валютні кліринги.	2	
8	Платіжний баланс країни.	1	
Разом		15	4

Теми для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д/ф	з/ф
1	Світові та регіональні валютно-фінансові системи та їх еволюція. Валютні блоки. Валютні зони. Валютний союз ЄС.	7	10
2	<i>Основи теорії обмінних курсів.</i> Вплив зміни валютного курсу на міжнародні економічні відносини.	7	10
3	<i>Операції на міжнародному валютному ринку.</i> Світові ринки золота.	7	10
4	<i>Страховання валютного ризику.</i> Запобігання валютним ризикам. Види валютних кошків.	7	10
5	<i>Міжнародні кредитні відносини.</i> Нетрадиційні методи фінансування.	8	10
6	<i>Система валютних рахунків.</i> Операції на валютних рахунках підприємств.	8	10
7	<i>Сутність та технологія здійснення міжнародних розрахунків.</i> Електронні системи міжнародних міжбанківських розрахунків і платежів.	8	10
8	<i>Платіжний баланс як підсумковий показник світогосподарських зв'язків країни.</i> Чинники, що впливають на платіжний баланс. Основні методи регулювання платіжного балансу.	8	10
	Разом	60	80

4. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Максимальна оцінка за курс - 100 балів.

Оцінка поточного контролю (максимально 60 балів) включає:
 відвідування занять – 1 бал за 1 заняття (максимально 16 балів);
 виконання практичних завдань – 2 бали за завдання (максимально 30 балів);

модульний поточний контроль – до 7 балів за модуль.

Оцінка підсумкового контролю (максимально 40 балів) включає:
 тестовий контроль (включає питання для самостійної підготовки) –
 максимально 20 балів;

теоретичні питання – максимально по 10 балів за питання: 10-9 балів - за повну відповідь, що містить взаємозв'язок основних понять та визначень і характеризується логічним та чітким викладенням матеріалу; 8-7 балів - якщо у відповіді допущені не принципові помилки, відсутня необхідна деталізація; 6-5 балів - якщо у відповіді розкрито сутність питання, але допущені невірні

тлумачення; 4-3 бали - студент не повністю розкрив сутність питання, у відповіді допущені грубі помилки; 2-0 бали - якщо у відповіді містяться принципові помилки, або повністю відсутня відповідь.

Підсумкова оцінка з дисципліни визначається як сума оцінок за поточний та підсумковий контроль.

5. ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу передбачає відповідальність викладача і студента; прозорість оцінювання; інформування та реалізація політики академічної доброчесності.

Порядок зарахування пропущених занять відбувається у формі усного опитування (при пропусценні лекції) та виконання індивідуального розрахункового завдання (при пропусценні практичного заняття). При цьому враховується причина пропуску занять: при відсутності за поважної причини відпрацювання зараховується з коефіцієнтом 1,0, при відсутності поважної причини – 0,5.

6. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Методичне забезпечення

1. Левкіна Р.В., Петренко А.В. Валютні ринки та валютні операції. Методичні рекомендації для проведення практичних занять студентів спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» з дисципліни «Валютні ринки та валютні операції». – Харків: ХНТУСГ, 2018. – 41 с.
2. Левкіна Р.В., Лагода Т.О., Левкін А.В. Методичні рекомендації для виконання практичних завдань з курсу «Міжнародна економіка» Ч.1 Валютний курс та валютні операції. – Харків: ХДТУСГ, 2002. – 24 с.
3. Левкіна Р.В., Лагода Т.О., Левкін А.В. Методичні рекомендації для виконання практичних завдань з курсу «Міжнародна економіка» Ч.2 Міжнародні валютно-фінансові операції. – Харків: ХДТУСГ, 2002. – 20 с.
4. Управління підприємницькою діяльністю: навч. посібник / Левкіна Р.В., Коломієць Н.О., Гіржева О.М., Левкін А.В., Хлопоніна-Гнатенко О.І., Петренко А.В., Ряснянська А.М. / За ред. Р.В. Левкіної. – Харків: ТОВ «Смугаста типографія», 2018. – 256 с.
5. Бутук О.І. Валютно-фінансові відносини : навч. посібник / О.І. Бутук. — К. : Знання, 2006. — 349 с.
6. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності : Підручник / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, А.М. Парасій-Вергуненко та ін. — Вид. 2-ге, без змін. — К. : КНЕУ, 2006. — 600 с.
7. Губарева І.О. Міжнародні розрахунки і валютні операції : конспект лекцій / Губарева І.О. —Х. : Видавництво ХНЕУ, 2006. — 128 с.
8. Кузнецова Н.С. Ринок цінних паперів в Україні : Правові основи формування та функціонування / Н.С. Кузнецова, ЛР. Назарчук. — К., 2008. — 320 с.

9. Міжнародні розрахунки та валютні операції : навч. посібник / [О.І. Береславська, О.М. Наконечний, М.Г. Пясецька та ін.; За заг. ред. М.І. Савлука]. — К. : КНЕУ, 2002. — 392 с.
10. Мозговий О.М. Міжнародні фінанси : навч. посібник / О.М. Мозговий, Т.Є. Оболенська, Т.В. Мусієць. — К : КНЕУ, 2005. — 557 с.
11. Руденко Л.В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції : підручник [2-ге вид., перероб. і доп.] / Л.В. Руденко.—К. : Центр учбової літератури, 2007. — 632 с.
12. Румянцев А.П. Міжнародні фінансові відносини : навч. посібник / А.П. Румянцев, В.Я. Голюк, О.Г. Тонких. — К. : Центр учбової літератури, 2008. — 348 с.
13. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения. Учебник / Под ред. Л. Н. Красавиной. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Финансы и статистика, 2000. - 608 с.
14. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: Підручник. - 4-те вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2004. - 409 с.
15. Руденко Л.В. Організація міжнародних кредитно-розрахункових операцій в банках: Посібник. - К: Вид. центр "Академія", 2002.
16. Міжнародні розрахунки та валютні операції: Навч. посібник / О. І. Береславська, О.М. Наконечний, М. Г. Пясецька та ін.; За заг. ред. М. І. Савлука. - К: КНЕУ, 2002. - 392 с.
17. Кузнецова Н.В. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. - К: СПЛАЙН, 1998. -302 с.
18. Управління зовнішньоекономічною діяльністю: Навч.посібник: 2-ге вид., випр. і доп. / За заг. ред. А. І. Кредісова. - К.: ВІРА-Р, 2002. -552 с.
19. Носкова И.Я. Валютные и финансовые операции. - М.: Финансы; ЮНИТИ, 1998. - 334 с.
20. Лысенков Ю. М., Педь И. В. Расчеты во внешней торговле / Под ред. Ю. М. Лысенкова, - К.: Вестник фондового рынка. - 2003. - 336 с.

Додаткова література

1. Левкіна Р.В., Левкін А.В. Про категоріально-понятійний апарат теорії ринків // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Молодь і технічний прогрес в АПВ». Інноваційні розробки в аграрній сфері. Том 2. – Харків: ХНТУСГ, 12-13 квітня 2018. – С. 137.
2. Кіндрацька Л.М. Бухгалтерський облік у банках України.: Підручник./ Л.М. Кіндрацька. — К. : КНЕУ, 2001. — 636 с.
3. Міщенко В.І. Банківські операції: підручник / В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янська, О.Т. Коренева. — 2-ге вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2007. — 796 с.
4. Облік зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібн. / М. Ф. Огій-чук, В. Г. Шандурська, М. І. Беленкова та ін. - К.: Алерта, 2009. - 332 с.

5. Козик В. В., Панкова Л. А., Даниленко Н. Б. Міжнародні економічні відносини. - К: Знання-Прес, 2000.
6. Ван Хорн Джеймс К., Вахович, мл. Джон М. Основы финансового менеджмента, 11-е издание.: Пер. с англ. - М.: Издательский дом "Вильямс", 2003. - 992 с.
7. Кузьмінський Ю.А. Облік міжнародних операцій : підручник / [Ю.А. Кузьмінський, В.Г. Козак, Л.І. Лук'яненко, О.В. Небильцова.]. — К. : КНЕУ, 2006. — 336 с.
8. Закон України "Про Національний банк України".
9. Декрет Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 р. "Про систему валютного регулювання і валютного контролю".
10. Закон України "Про банки і банківську діяльність".
11. Закон України "Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті".
12. Інструкція НБУ "Про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті", затверджена постановою Правління НБУ від 18.12.1998 р. № 527.
13. Правила здійснення операцій на міжбанківському валютному ринку України, затверджені постановою Правління НБУ 19 березня 1999 р. № 127.
14. Про затвердження Інструкції про касові операції в банках України: Постанова Правління Національного банку України станом на 14.08.2003 р. №337.
15. Про затвердження Інструкції про переміщення готівки України і банківських металів через митний кордон України : Постанова Правління Національного банку України станом на 25.07.2012 р. №312.
16. Про затвердження Положення про порядок ведення реєстру учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб : Постанова Правління Національного банку України станом на 12.07.2012 №7.

Internet-ресурси

1. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.portal.rada.gov.ua>.
2. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.me.gov.ua>.
4. Офіційний веб-сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
5. Веб-сайт Асоціації українських банків [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.aub.org.ua>.
6. Веб-сайт Української Національної Іпотечної Асоціації [Електронний ресурс]. — Режим доступу : unia.com.ua
7. Все про банки в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrbanks.info>.

8. Довідник банківських установ [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
9. Офіційний сайт Національного банку України. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>
10. Умови та порядок проведення розрахунків з інкасо : Уніфіковані правила з інкасо: Затверджена постановою Правління НБУ станом на 2 серпня 1996 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.iccwbo.org>.
11. Положення про валютний контроль : Затв. Постановою Правління НБУ станом на 08.02.2000 р. №49 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
12. Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Інструкція: Затв. Постановою Правління Національного банку України станом на 21.01.2004р. N22 [Електронний ресурс].—Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
13. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-ІУ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
14. Про внесення змін до Положення про валютний контроль : Постанова Правління Національного банку України станом на 07.06.2012 р. №224.
15. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні : Закон України станом на 30.10.1996 р. №448/96-ВР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
16. Про Національний банк України : Закон України станом на 20.05.1999 р. № 679-XIV [Електроннийресурс].— Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
17. Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах: Інструкція: Затв. Постановою Правління Національного банку України станом на 12.11.2003 р. №492 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
18. Офіційний веб-сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.nssmc.gov.ua>.

Шкала: національна та ECTS і критерії оцінювання до визначення рівня знань і навичок

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з	не зараховано з

		можливістю повторного складання	можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання:

«Відмінно» (90-100 балів) – студент виявляє всебічні системні і глибокі знання програмного матеріалу, вільно оперує матеріалом, чітко володіє понятійним апаратом, уміє аналізувати і робити висновки;

«Дуже добре» (82-89 бали) – студент виявляє широкий професійний кругозір, уміння логічно мислити, виявляє достатньо системне і глибоке знання програмного матеріалу, чітко володіє понятійним апаратом, проте у відповідях допускаються окремі неточності, які не змінюють суті питання.

«Добре» (74-81 бали) – студент виявляє достатньо глибоке знання програмного матеріалу, володіє понятійним апаратом, вміє аргументувати свої відповіді, проте у відповідях допускаються неточності, які впливають на чіткість.

«Задовільно» (64-73 бали) – студент виявляє не достатньо глибоке знання програмного матеріалу, в основному володіє основним понятійним апаратом, але допускає принципові помилки;

«Достатньо» (60-63 бали) – студент виявляє слабкі знання, у відповідях не точно формулює причинно-наслідкові зв'язки між явищами і процесами, оперування фактами відбувається на рівні запам'ятовування, допускаються значні помилки.

«Незадовільно» (35-59 бали) – студент виявляє значні прогалини в знаннях основного програмного матеріалу, у володінні окремими поняттями, не знає більшої частини фактичного матеріалу, не вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між явищами і процесами, завчивши матеріал без його усвідомлення.

Укладач _____ (Р.В. Левкіна)
(підпис)

Завідувач кафедри ПТБД _____ (Р.В. Левкіна)
(підпис)

Голова Науково-методичної
ради ННІ ТС _____ (Н.М. Колпаченко)
(підпис)

Силабус затверджено на засіданні кафедри
Підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Протокол від 25 січня 2020 року № 6